

Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over de mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Europese Raad, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's — Een nieuwe industriestrategie voor Europa

(COM(2020) 102 final)

(2020/C 364/15)

Rapporteur: **Mihai IVAȘCU**

Corapporteur: **Dirk BERGRATH**

Raadpleging	Commissie, 22.4.2020
Rechtsgrondslag	Artikel 304 VWEU
Bevoegde afdeling	Interne Markt, Productie en Consumptie
Goedkeuring door de afdeling	25.6.2020
Goedkeuring door de voltallige vergadering	16.7.2020
Zitting nr.	553
Stemuitslag	
(voor/tegen/onthoudingen)	207/4/7

1. Conclusies en aanbevelingen

1.1. De Europese Unie en de lidstaten moeten eensgezind hun soevereiniteit beschermen. Wil Europa zijn leidende rol in de wereld behouden dan heeft het volgens de stellige overtuiging van het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) een sterke, concurrerende industriële basis nodig.

1.2. Het EESC beseft het cruciale belang van een verschuiving naar een koolstofneutrale economie en van een omkering van de huidige curve van de ineenstortende biodiversiteit. Zonder een groene industriestrategie als hoeksteen van de Green Deal zal de EU er nooit in slagen om binnen één generatie een koolstofneutrale economie tot stand te brengen.

1.3. De nieuwe industriestrategie moet zorgen voor een evenwicht tussen ondersteuning van Europese ondernemingen, naleving van de doelstelling inzake klimaatneutraliteit in 2050 en het bieden van stimulansen voor de consument om het verbruik te verschuiven naar duurzame goederen en diensten.

1.4. Het EESC erkent het belang dat de Commissie hecht aan de sociale partners en maatschappelijke organisaties bij het uitwerken van de toekomst van de Europese industrie. Het EESC is ervan overtuigd dat een constructieve sociale en burgerdialoog op elk niveau zal bijdragen tot een geslaagde uitvoering van de strategie.

1.5. De circulaire economie is cruciaal voor de ontwikkeling van het toekomstige economische model van Europa. Daarbij moet worden gekeken naar haalbare en economische alternatieven voor fossiele brandstoffen en moet gewicht worden toegekend aan decentrale en coöperatieve oplossingen op het gebied van schone energie. De circulaire economie zal ook de hulpbronnefficiëntie van de economische activiteiten sterk verbeteren en onze afhankelijkheid van de invoer van kritieke grondstoffen verminderen.

1.6. Het EESC is ervan overtuigd dat het industriebeleid gepaard moet gaan met een stevig handels- en buitenlands beleid dat op zijn beurt moet leiden tot strategieën om de toegang tot grondstoffen veilig te stellen.

1.7. Volgens het EESC is het van cruciaal belang dat Europa voor bepaalde technologieën de kloof met de VS, China en anderen dicht. Voortbouwen op onze concurrentievoordelen, terwijl O & O gefinancierd wordt, is van essentieel belang om een wereldleider te worden. De totstandbrenging van een eengemaakte Europese kapitaalmarkt, met inbegrip van een Europese markt voor risicokapitaal, is van vitaal belang.

1.8. Het Europese bedrijfsleven zal worden gedigitaliseerd of zal ophouden te bestaan. Investerings in ICT-sectoren zoals de data-economie, het internet der dingen, cloud computing, kunstmatige intelligentie en geavanceerde fabricage moeten alle regio's en lidstaten bereiken.

1.9. De interne markt vormt de basis voor ons mondiale concurrentievermogen. De screeningverordening voor buitenlandse directe investeringen moet door alle lidstaten worden toegepast, en zo nodig versterkt en geactualiseerd. Wie deel wil uitmaken van de interne markt, moet zijn regels naleven, met inbegrip van klimaatneutrale beginselen.

1.10. Om banen, groei en het vertrouwen te herstellen, is er in de Europese Unie meer ondernemerschap nodig. De EU moet onderwijsprogramma's ter bevordering van de totstandbrenging van een nieuwe, duurzame economische en sociale omgeving bevorderen en financieren.

1.11. Het industriebeleid moet een sterke sociale dimensie hebben. Hoogwaardige banen, sociale bescherming en goed functionerende openbare diensten creëren het juiste klimaat voor florerende industriële activiteiten. De Europese pijler van sociale rechten is in dit opzicht een belangrijke motor voor inclusieve economische groei.

1.12. Het EESC pleit voor de snelle uitvoering van het Europese eenheidsoctrooi. Daarmee zouden bedrijven hun knowhow op Europees en internationaal niveau tegen redelijke kosten kunnen ontwikkelen, innoveren en beschermen.

1.13. Voor de aanpak van de internationale verschillen in koolstofprijzen acht het EESC het volgende noodzakelijk: de invoering van grensaanpassingsmaatregelen, milieunormen waaraan importeurs moeten voldoen, subsidies voor koolstofarme export, een krachtig gebruik van handelsbeschermingsinstrumenten en maatregelen om de verschillen in koolstofprijzen in vrijhandelsovereenkomsten aan te pakken. Het uiteindelijke doel moet zijn om een wereldwijde prijs voor koolstof vast te stellen.

1.14. Het EESC meent dat de EMU moet worden voltooid om ervoor te zorgen dat alle economische instrumenten beschikbaar zijn om de negatieve economische schok van de gezondheids crisis door COVID-19 tegen te gaan.

1.15. Het EESC merkt op dat de lidstaten deze crisis alleen kunnen overwinnen door gecoördineerd op te treden, niemand uit te sluiten en het vermogen van bedrijven te herstellen om meerwaarde te genereren, te investeren in een duurzame toekomst en kwaliteitsbanen te behouden/creëren. Het herstelplan van de EU, de Green Deal en de nieuwe industriestrategie vormen, mits op geïntegreerde wijze ingezet, een moedig en ambitieus beleidspakket om uit de pandemiecrisis te komen en onze gemeenschappelijke toekomst voor te bereiden.

1.16. Kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's) zullen waarschijnlijk het hardst door deze crisis worden getroffen. Het EESC onderschrijft het voornemen om kmo's te helpen uitbreiden, nieuwe bedrijfsmodellen te ontwikkelen en gekwalificeerde arbeidskrachten aan te trekken, bijvoorbeeld door de invoering van aandelenopties voor werknemers.

1.17. Intermediaire structuren zoals kmo-netwerken, regionale ontwikkelingsagentschappen en clusters moeten strategische waardeketens ondersteunen en versterken en alle dynamische krachten bundelen om de economische ecosystemen te verstevigen.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het EESC is ingenomen met deze mededeling over een nieuwe industriestrategie voor Europa, maar betreurt het dat er slechts een lijst met toekomstige projecten en maatregelen in is opgenomen in plaats van een duidelijke, concrete en alomvattende strategie voor de Europese industrie op korte, middellange en lange termijn. Daarom verzoekt het EESC de Commissie om een concreet actieplan met duidelijke jaarlijkse doelstellingen en monitoringprocedures uit te brengen en daarbij nauw met alle belanghebbenden samen te werken.

2.2. Het EESC ziet echter een aantal verschillen in vergelijking met eerdere mededelingen:

- er is een strategische benadering omdat veel meer nadruk wordt gelegd op de “dubbele” transitie in de digitale en koolstofneutrale gebieden;
- gepleit wordt voor een meer coöperatieve benadering van het industriebeleid, bijvoorbeeld door de nadruk te leggen op de noodzaak om sterke industriële ecosystemen te bouwen of industriële allianties te bevorderen;

- er lijkt meer ruimte te zijn voor meer overheidsfinanciering voor strategische industriële projecten door de normale EU-wetgeving inzake subsidies te versoepelen of door grote projecten van gemeenschappelijk Europees belang op te zetten;
- er wordt een krachtiger standpunt ingenomen ten aanzien van de externe betrekkingen, aangezien het voornemen is gebruik te maken van de regelgevende bevoegdheid van de EU om de strategische autonomie van Europa te verdedigen;
- de strategie is gericht op het koolstofarm maken van de energie-intensieve industrieën van Europa.

2.3. In dit woelige internationale klimaat moeten de Europese Unie en de lidstaten eensgezind hun soevereiniteit beschermen. Wil Europa zijn leidende rol in de wereld behouden dan heeft het volgens de stellige overtuiging van het EESC een concurrerende, sterke industriële basis nodig die bijdraagt aan de inspanningen van de EU om de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling te verwezenlijken, de Overeenkomst van Parijs na te leven en zo snel mogelijk en uiterlijk in 2040 terug te keren naar een ecologische voetafdruk ⁽¹⁾ van minder dan één aarde per jaar.

2.4. Het EESC beseft het cruciale belang van een verschuiving naar een koolstofneutrale economie en van een omkering van de huidige curve van de ineenstortende biodiversiteit. Een gemeenschappelijke industriestrategie kan alleen slagen als alle lidstaten en belanghebbenden erbij betrokken worden en samenwerken, op basis van geïntegreerde strategische planning, en als de middelen van Europese actoren, regionale en lokale instellingen, industriële clusters, bedrijven, sociale partners, ondernemingen van de sociale economie, universiteiten en onderzoeksgroepen en maatschappelijke organisaties worden gebundeld.

2.5. De nieuwe industriestrategie moet zorgen voor een evenwicht tussen ondersteuning van Europese ondernemingen, zodat zij zich klimaatvriendelijk kunnen ontwikkelen, naleving van de doelstelling inzake klimaatneutraliteit in 2050 en het bieden van stimulansen voor de consument om het verbruik te verschuiven naar duurzame goederen en diensten. Daartoe moeten we de instrumenten voor een duurzaam industriebeleid verder ontwikkelen, rekening houdend met de specifieke kenmerken van kmo's.

2.6. Bovendien is het volgens het EESC zo dat een goed begeleide overgang naar een digitale en klimaatneutrale economie de Europese industrie nieuw leven in kan blazen en nieuwe kwaliteitsbanen kan creëren in nieuwe duurzame waardeketens. De voorgestelde governancestructuur moet daarom de verantwoordelijkheid voor de industriestrategie op alle niveaus versterken en alle belanghebbenden erbij betrekken.

2.7. De Europese industrie kan zich alleen ontwikkelen door een groot programma van particuliere en publieke investeringen te bevorderen. Een nieuwe Europese industriestrategie, die inspeelt op de nieuwe behoeften van de Europese burgers, de groei van het bbp verhoogt, de interregionale cohesie bevordert, inkomensverschillen verkleint en de levenskwaliteit verbetert door middel van investeringen en innovatie, kan bijdragen tot een gemeenschappelijke Europese identiteit, bevordering van de solidariteit, versterking van de Europese instellingen en dus "Europese meerwaarde" vormen.

2.8. Het EESC erkent het belang dat de Commissie hecht aan maatschappelijke organisaties bij het uitwerken van de toekomst van de Europese industrie. Volgens het EESC kan alleen gezamenlijke samenwerking tussen de lidstaten, de Europese instellingen, de sociale partners en de representatieve organisaties van het maatschappelijk middenveld het juiste klimaat voor de groei van de Europese industrie creëren. In dit verband is een constructieve sociale en burgerdialoog op alle niveaus een belangrijke waarborg voor een succesvolle uitvoering van de strategie.

2.9. Het EESC beseft al lang "dat er in het bedrijfsleven leiders zijn op het gebied van integratie van duurzaamheid. Veel bedrijven liggen in feite voor op het beleid. Het beleid moet een stabiele omgeving creëren en zekerheid bieden om ervoor te zorgen dat de beste praktijken gemeengoed worden. Zo worden bedrijven in staat gesteld om duurzame oplossingen te bieden". Het EESC dringt er bij de Commissie op aan hiermee rekening te houden bij het uitstippelen van toekomstig beleid ⁽²⁾. Opgemerkt moet worden dat op het gebied van duurzaamheid de sociale economie een lange traditie kent.

2.10. In 2019 was de industriële productie eindelijk weer terug op het niveau van vóór de crisis (vóór 2007). De industrie is nog steeds de ruggengraat van onze economie en moet de oplossingen aanreiken voor de vele uitdagingen waarmee de samenleving wordt geconfronteerd. De industrie speelt ook een belangrijke sociale rol ten gevolge van haar activiteiten met een hoge toegevoegde waarde, kwaliteitsbanen en het scheppen van indirecte werkgelegenheid in

⁽¹⁾ Zoals gedefinieerd door het *Global Footprint Network* (<https://www.footprintnetwork.org/>).

⁽²⁾ PB C 14 van 15.1.2020, blz. 95.

aanverwante diensten. Het EESC juicht de uitgebreide reeks voorstellen in de mededeling dan ook toe en hoopt dat deze snel zullen worden ontworpen en uitgevoerd. De dramatisch dalende industriële productie ten gevolge van de coronaviruscrisis vereist echter dat de door regeringen genomen en door de Commissie gesteunde noodmaatregelen om levensvatbare bedrijven overeind te houden en het inkomen van de werknemers te beschermen, zolang als nodig is, worden voortgezet.

2.11. Het EESC beseft al lang het belang van startende en doorgroeiende ondernemingen voor de opbouw van een concurrerende en innovatieve industriële sector. Daarom pleit het EESC “voor een gecoördineerde beleidsaanpak ten aanzien van start-ups en scale-ups die rekening houdt met de verscheidenheid aan ondernemingsmodellen. Het is ingenomen met de specifieke maatregelen voor ondernemingen in de sociale economie”⁽³⁾.

2.12. Het EESC is verheugd over het aangekondigde voorstel om de arbeidsomstandigheden voor platformwerkers te verbeteren. Het EESC betreurt het echter dat de veel bredere kwestie van een inclusieve en eerlijke transitie in de mededeling niet rechtstreeks aan bod komt. Het benadrukt de behoefte aan een ambitieus actieplan om de lidstaten aan te moedigen hun beloften ten aanzien van de afkondiging van de Europese pijler van de sociale rechten na te komen.

3. Groen Europa

3.1. Europa heeft behoefte aan een duurzaam industriebeleid ter bevordering van een rechtvaardige transitie naar een koolstofarme economie. Hiervoor is een sterk meerjarig financieel kader nodig, met een vitale rol voor de financiering van een dergelijke transitie door de Europese Investeringsbank. Investeringsen moeten zowel de kwaliteit van het milieu als de verbetering van de levenskwaliteit van de Europeanen ondersteunen.

3.2. Veel van de voor 2030 bepaalde doelstellingen kunnen tot 2050 worden opgeschaald en onze overgang naar een koolstofvrij continent ondersteunen. Volgens het EESC moet de industriestrategie, net als de strategie voor duurzame ontwikkeling, “zowel het interne als het externe optreden van de EU omvatten en [moet] een optimale samenhang daartussen [...] worden bevorderd. [...]. De implementatie moet berusten op meerdere pijlers: innovatie, op duurzaamheid gerichte internationale samenwerkings- en handelsovereenkomsten en inzet van het bedrijfsleven en het maatschappelijk middenveld”⁽⁴⁾.

3.3. Zowel de traditionele als de opkomende industriële sectoren zullen een proactieve aanpak moeten ontwikkelen, waarbij wordt geanticipeerd op veranderingen en deze worden aangepast en beheerd met nieuwe duurzame technologieën, banen en omscholing die zijn afgestemd op de uitdagingen van de toekomst, overeenkomstig het sociaal scorebord van het Europees Semester. Nieuwe beleidsmaatregelen op het gebied van vaardigheden moeten worden opgezet met de betrokkenheid van maatschappelijke organisaties en sociale partners, zodat onderwijs- en opleidingsstelsels sneller worden afgestemd op de vraag naar nieuwe banen.

3.4. De EU moet wereldleider worden in de circulaire economie en schone technologieën. Zij zal zich inzetten voor het koolstofarm maken van energie-intensieve industrieën. De circulaire economie is cruciaal voor de ontwikkeling van het toekomstige economische model van Europa. Volgens het EESC moeten “producten of diensten die aan de beginselen van circulariteit voldoen, [...] in prijs duidelijk worden gedifferentieerd” en kunnen “verlaagde btw-tarieven of -vrijstellingen voor gerecyclede producten en voor hergebruik en herstel [...] ondernemers ertoe aanzetten stappen te nemen in die richting, en maken dat de consument een scherp geprijsd product aangeboden krijgt [...]”⁽⁵⁾.

3.5. De overgang naar een koolstofneutrale economie vereist veilige en schone energiebronnen. Hervorming van de regelgeving inzake energie en Europese samenwerking op het gebied van prosumenten en verdere onderlinge verbindingen van het net zijn van het allergrootste belang. Voorts moet worden gekeken naar haalbare en economische alternatieven voor fossiele brandstoffen en moet gewicht worden toegekend aan decentrale en coöperatieve oplossingen op het gebied van schone energie, zoals coöperaties voor hernieuwbare energie, prosumenten en slimme netten.

3.6. De oprichting van een Energie-Unie 2.0 moet worden gezien als de basis van een programma dat investeert in een grote toename van het aanbod van (koolstofarme) energie (inclusief waterstof), de verschillende energiedragers integreert, een Europees elektriciteitsnet creëert om de schommelingen in het aanbod van wind- en zonne-energie op te vangen en technologieën voor de opslag van energie ontwikkelt.

3.7. Zonder een groene industriestrategie als hoeksteen van de Green Deal zal de EU er nooit in slagen om binnen één generatie een koolstofneutrale economie tot stand te brengen. De Green Deal zal de beleidsvorming voor de industrie bepalen en vormgeven, niet alleen tijdens het mandaat van de zojuist aangetreden Commissie, maar ook gedurende een lange periode daarna.

⁽³⁾ PB C 288 van 31.8.2017, blz. 20.

⁽⁴⁾ PB C 14 van 15.1.2020, blz. 95.

⁽⁵⁾ PB C 264 van 20.7.2016, blz. 98.

3.8. Zonnepanelen, windmolenparken en batterijen zijn van cruciaal belang voor ons nieuwe industriële paradigma. Zij vereisen echter ook grondstoffen die door onze vergelijkbare concurrenten in de internationale arena worden beheerst. Het industriebeleid moet gepaard gaan met een stevig handels- en buitenlands beleid dat op zijn beurt de toegang tot die grondstoffen veilig moet stellen.

3.9. Om het juiste investeringsniveau voor de financiering van de Green Deal te bereiken, kan ook worden gedacht aan een herziening van de staatssteunregels voor investeringen in koolstofarme producten en processen. Bovendien kunnen de onlangs opgerichte Innovatie- en Moderniseringsfondsen en de inkomsten uit de ETS-veiling extra middelen bieden om een duurzaam industriebeleid te ondersteunen en de sociale gevolgen van de transitie op te vangen.

4. Digitaal Europa

4.1. Nieuwe technologieën veranderen de manier waarop we leven, consumeren en zaken doen. We hebben het over een strategie voor 5G-netwerken, terwijl andere economische machten investeren in 6G-technologieën. Voortbouwen op onze concurrentievoordelen, terwijl O & O gefinancierd wordt, is van essentieel belang om een wereldleider te worden. Tot nu toe lopen we in bepaalde technologieën achter op de VS, China en anderen. Deze digitale technologie vormt de hoeksteen van elke stap op weg naar Industrie 4.0. Het is van cruciaal belang dat Europa de kloof dicht. Dit moet op zo gebeuren dat veiligheidsoverwegingen en economische behoeften elkaar niet uitsluiten.

4.2. Investeren in kunstmatige intelligentie en slim gebruik van gegevens, terwijl de privacy van Europese ondernemingen en consumenten wordt beschermd, is van cruciaal belang. Dit is alleen mogelijk door de Europese middelen voor innovatie naar nieuwe digitale technologieën over te hevelen. De kleine en middelgrote ondernemingen spelen hierbij een cruciale rol; zorgen voor voldoende financiering om te kunnen groeien en innoveren is van vitaal belang. Het EESC heeft het volgende al eens opgemerkt: “De Europese Commissie moet de privéinitiatieven die gericht zijn op de uitwisseling van goede werkwijzen en ervaringen tussen de innovatoren analyseren en aanvullen (zonder ze over te nemen) [...]”, alsook dat “... de EU een politiek, fiscaal en regelgevend kader [moet] creëren om de ontwikkeling van nieuwe duurzame modellen op grote schaal te ondersteunen [...]”⁽⁶⁾.

4.3. Uit in Europa ontwikkelde technologieën wordt veel te vaak elders commerciële munt geslagen. De EU heeft geen techreuzen kunnen creëren. Te weinig jonge toonaangevende bedrijven groeien uit tot grote O & O-intensieve bedrijven. Voor de laatste stap, van startende tot volwaardige onderneming, is het belangrijk om de totstandbrenging af te ronden van een eengemaakte Europese kapitaalmarkt, met inbegrip van een Europese markt voor durfkapitaal.

4.4. De Europese industrie zal worden gedigitaliseerd of zal ophouden te bestaan, overvleugeld door efficiëntere en snellere concurrenten. Dit vergt ook meer investeringen om de groeimogelijkheden van nieuwe ICT-sectoren, zoals de data-economie, het internet der dingen, cloud computing, kunstmatige intelligentie en geavanceerde fabricage, te doen toenemen. Investeringen in digitale infrastructuur moeten alle regio's en lidstaten bereiken.

4.5. Het is van vitaal belang dat de Europese beroepsbevolking wordt uitgerust met digitale vaardigheden voor de nieuwe fase van de industrialisering. Het digitale tijdperk kan alleen aanbreken met bekwame en goed voorbereide arbeidskrachten. Het EESC heeft al gesteld: “Er moeten programma's voor opleiding, omscholing, bijscholing en levenslang leren voor Europese werknemers komen, zodat zij ten volle kunnen profiteren van de technologische veranderingen”⁽⁷⁾. Dit vereist actieve arbeidsmarktinstrumenten en doeltreffende, op solidariteit gebaseerde socialezekerheidsstelsels die het Europese sociale model in stand houden.

4.6. De datastrategie van de Commissie moet worden aangevuld met een verordening inzake eerlijke concurrentie in de digitale economie, onder toezicht van een digitalemededingingsautoriteit. In dit verband zullen de door de Commissie voorgestelde dataruimtes voor strategische sectoren ook regelgeving vergen inzake toegang, vrij verkeer en bescherming van gegevens en het gebruik van specifieke algoritmen, waarbij de toegang tot industriële gegevens onder FRAND- (eerlijke, redelijke en niet-discriminerende) voorwaarden plaatsvindt. Bovendien moeten de ontwikkelingen in de digitalisering van gegevensreeksen en innovatieve technologieën de algemene verordening gegevensbescherming en de richtlijn overheidsinformatie volledig naleven.

⁽⁶⁾ PB C 81 van 2.3.2018, blz. 57.

⁽⁷⁾ PB C 228 van 5.7.2019, blz. 58.

5. Een wereldwijd concurrerende EU

5.1. De Europese economie staat of valt met het toekomstige concurrentievermogen van de Europese industrie om vooruitgang te boeken in een in toenemende mate multipolaire wereldeconomie met toenemende geopolitieke spanningen. Verdieping van de interne markt is de weg vooruit, met een gelijk spelveld voor ondernemingen uit derde landen. Een goed werkende interne markt moet worden ondersteund door een sterk commercieel beleid om internationale belemmeringen en niet-concurrerende praktijken tegen te gaan. De verordening inzake de doorlichting van buitenlandse directe investeringen⁽⁸⁾, die in oktober 2020 in werking treedt, is een belangrijke stap om de grootste troeven van de EU te beschermen, maar het EESC wijst erop dat het van essentieel belang is dat zij voortdurend wordt gemonitord en, indien nodig, geactualiseerd en gewijzigd.

5.2. De interne markt vormt het concurrentievoordeel van Europa en is het middelpunt van onze samenwerking. Hij vormt de basis voor ons mondiale concurrentievermogen. Bescherming en ontwikkeling van de interne markt moet de kern zijn van het nieuwe industriebeleid, met uitvoeringsmaatregelen die de ontwikkeling en efficiëntie van de interne markt en die van de vier vrijheden verbeteren.

5.3. Het EESC blijft bij zijn standpunt: "Administratieve lasten en rompslomp blijven voor start-ups en scale-ups grote obstakels vormen". Het dringt er daarom bij de Europese Commissie op aan te voorkomen dat deze administratieve last door overregulering wordt verzaaid en dat wordt gekeken naar manieren om deze te stroomlijnen en te verminderen⁽⁹⁾, uitsluitend indien dit geen afbreuk doet aan de sociale en milieurechten.

5.4. Wat onderzoek en ontwikkeling betreft, verzoekt het EESC de Commissie om:

- de ambitie om 3 % van het bbp van de EU in O & O te investeren, in stand te houden en te verwezenlijken om de kloof met onze belangrijkste concurrenten, zoals de VS en Japan, te dichten;
- verder te werken aan een Europese markt voor risicokapitaal die de financiering van innovatieve, risicovolle, veelbelovende projecten zal verbeteren;
- ervoor te zorgen dat de eerste industriële toepassing van door de overheid gefinancierde O & O binnen de Europese Unie plaatsvindt;
- de innovatiesystemen in de perifere regio's of in de regio's die met structurele veranderingen te maken hebben, te versterken.

5.5. Om banen, groei en het vertrouwen te herstellen, is er in de Europese Unie meer ondernemerschap nodig. De EU moet onderwijsprogramma's voor de oprichting van nieuwe ondernemingen bevorderen en financieren. Onderwijs is de manier om vooruitgang te boeken en het onderricht in ondernemerschap aan de jongere generaties kan leiden tot meer bedrijven en tot een economisch en sociaal veel duurzamer klimaat.

5.6. Om innovatie te stimuleren, moeten de lidstaten en de Commissie ernaar streven het klimaat van succesvolle innovatieclusters als Silicon Valley te herscheppen. Gunstige regelgeving, fiscale prikkels, gekwalificeerde werknemers en vlotte toegang tot financiering zullen Europese innovatoren in staat stellen om in Europa te blijven en hun ideeën op te schalen.

5.7. Zonder beleid voor slimme intellectuele-eigendomsrechten kan de EU haar innovatievoorsprong niet behouden. We moeten ervoor zorgen dat Europese innovatie en octrooien goed worden beschermd tegen vijandige intenties en economische spionage. Het Europese eenheidsoctrooi moet er dus zonder meer komen!

5.8. In het licht van oneerlijke concurrentie mag Europa niet naïef blijven. De bescherming van Europese consumenten, bedrijven en de interne markt is essentieel om de economie te laten gedijen. Wie deel wil uitmaken van de interne markt, moet deze regels volledig naleven, met inbegrip van beginselen inzake klimaatneutraliteit.

5.9. Het EESC dringt er bij de Commissie op aan om vaart te zetten achter de goedkeuring van het Witboek over een instrument voor buitenlandse subsidies, dat de versturende effecten van buitenlandse subsidies binnen de interne markt zal behandelen.

⁽⁸⁾ Verordening (EU) 2019/452 (PB L 79 I van 21.3.2019, blz. 1).

⁽⁹⁾ PB C 288 van 31.8.2017, blz. 20.

5.10. Het EESC heeft al gepleit voor “een op gebruikswaarde gericht industriebeleid voor Europa, dat ruimtelijk wordt aangepast aan de lokale kenmerken en dat clusters en samenwerking bevordert, waarbij het behoud van variëteit strookt met schaalvoordelen volgens de beginselen van industriële symbiose en kringlooeconomie”⁽¹⁰⁾.

5.11. De vaak aangekondigde hervorming van het mededingingskader is dringend geboden. Het stelt het EESC echter teleur dat de herziening van de mededingingsregels van de EU tot 2021 is uitgesteld. Er is geen ruimte voor politieke manoeuvres bij de opzet van de hervorming; de aanpak moet gebaseerd zijn op wereldwijde ontwikkelingen en niet alleen op de interne markt, zoals tot dusver het geval was.

5.12. Bovendien moeten de samenwerking en de interactie tussen de verschillende niveaus van lokaal en nationaal bestuur en de Europese Unie worden versterkt. Het EESC heeft meermaals gepleit voor meer synergie, waarbij “communicatie- en samenwerkingsplatforms moeten worden bevorderd en [...] alle lidstaten [...] worden betrokken. Wat in de ene lidstaat werkt, kan ook in een andere lidstaat werken en wat één lidstaat heeft onderzocht, kan worden gebruikt of verbeterd door een andere lidstaat. [...] Geen enkele lidstaat kan in zijn eentje een prominente rol spelen op het wereldtoneel”⁽¹¹⁾.

5.13. Voor de aanpak van de internationale verschillen in koolstofprijzen moet een aantal maatregelen worden overwogen: de invoering van grensaanpassingsmaatregelen, milieunormen waaraan importeurs moeten voldoen, subsidies voor koolstofarme export, gebruik van handelsbeschermingsinstrumenten en maatregelen om de verschillen in koolstofprijzen in vrijhandelsovereenkomsten aan te pakken. Het uiteindelijke doel moet zijn om een wereldwijde prijs voor koolstof vast te stellen.

5.14. Het is van cruciaal belang om de macht van de Europese kapitaalmarkten te ontketenen. Door voltooiing van de kapitaalmarktenunie en het scheppen van de juiste marktvoorwaarden voor ondernemingen om zichzelf via de markten te financieren, zullen deze ondernemingen toegang krijgen tot de juiste instrumenten om elke fase van hun ontwikkeling te financieren.

5.15. Het EESC betreurt het dat de regionale dimensie van de dubbele transitie in de mededeling grotendeels over het hoofd is gezien. Het is echter ingenomen met het voorstel (als onderdeel van het EU-herstelplan) om de middelen voor het Fonds voor een rechtvaardige transitie sterk te verhogen, nl. van 7,5 naar 40 miljard EUR. Hopelijk wordt hiermee tegemoetgekomen aan de behoeften van alle regio's die met een ingrijpende industriële transformatie te kampen hebben.

5.16. Een betere integratie en coördinatie van de instrumenten voor het industriebeleid in combinatie met goede bestuursstructuren moeten ervoor zorgen dat Europa zijn ambities om een groene, digitale en circulaire economie te worden waarmaakt en tegelijkertijd zijn strategische autonomie en economische veerkracht vergroot.

5.17. Intermediaire structuren zoals netwerken van kmo's, regionale ontwikkelingsagentschappen, clusters, industriële allianties en publiek-private partnerschappen moeten strategische waardeketens ondersteunen en versterken en alle dynamische krachten bundelen (innovatieve kmo's, grote bedrijven, onderzoeksinstellingen, ondernemingen van de sociale economie en overheden) om de economische ecosystemen te versterken.

6. Coronavirus

6.1. De COVID-19-pandemie heeft geleid tot een enorme economische recessie (de ECB verwacht voor dit jaar een economische krimp van 8,7%!⁽¹²⁾) die, in tegenstelling tot andere crises in het verleden, zowel vraag- als aanbodschokken met zich meebrengt. Alle middelen moeten worden ingezet om te voorkomen dat de tijdelijke achteruitgang van de industriële productie permanent en/of een liquiditeitsprobleem wordt dat tot een solvabiliteitscrisis leidt.

6.2. Daarom is het EESC ingenomen met het voorstel van de Commissie voor een EU-herstelplan (met inbegrip van het herstelinstrument Next Generation EU). Dit plan zal immers:

— een impuls geven aan de nieuwe industriestrategie door de verdubbeling van InvestEU, de oprichting van een faciliteit voor strategische investeringen en de nieuwe solvabiliteitssteun;

⁽¹⁰⁾ PB C 97 van 24.3.2020, blz. 31.

⁽¹¹⁾ PB C 228 van 5.7.2019, blz. 67.

⁽¹²⁾ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-forecasts/spring-2020-economic-forecast-deep-and-uneven-recession-uncertain-recovery_ro

- een echt Europees antwoord bieden op de pandemiecrisis dat ambitieus is en een aanzienlijke macro-economische impact zal hebben. Het zal helpen om verdere vernietiging van kapitaal (inclusief menselijk kapitaal) te voorkomen, het vertrouwen te herstellen en belangrijke multiplicatoreffecten te genereren;
- bijdragen tot het voorkomen van een asymmetrisch herstel en de interne samenhang en solidariteit versterken;
- de middelen van het Fonds voor een rechtvaardige transitie aanzienlijk verhogen;
- onze gedeelde maatschappelijke en economische prioriteiten ten goede komen: de industrie weer naar een normaal niveau terugbrengen, publieke en private investeringen in de digitale en groene transitie stimuleren, gemeenschappelijke programma's voor industriële wederopbouw ontwikkelen en werkgelegenheid in toekomstgerichte activiteiten ondersteunen.

6.3. Het EESC dringt er bij de instellingen op aan om snel overeenstemming over het plan te bereiken, zodat zo spoedig mogelijk een begin kan worden gemaakt met de uitvoering ervan. De combinatie van de Green Deal, het herstelplan en de nieuwe industriestrategie biedt een krachtig en samenhangend instrumentarium om de recessie te bestrijden en onze gemeenschappelijke toekomst voor te bereiden.

6.4. Nu zo veel industriële sectoren stilliggen, is het volgens het EESC:

- dringend noodzakelijk om in kaart te brengen hoe groot de impact van de COVID-19-crisis op industriële sectoren en waardeketens is, om de specifieke behoeften van elke sector te schetsen en aan te pakken om de productie/werkgelegenheid te herstellen;
- noodzakelijk om geïntegreerde industriële waardeketens binnen de EU (weer op) te bouwen om de strategische autonomie en economische veerkracht van Europa te vergroten; het terugbrengen van strategische activiteiten moet worden ondersteund en de voorzieningszekerheid moet worden gegarandeerd in sectoren als energie, gezondheidszorg en werkzame farmaceutische bestanddelen.

6.5. Het is zeer duidelijk dat de Europese Unie in deze moeilijke tijden haar kracht en macht moet tonen. Het EESC merkt op dat de lidstaten deze crisis alleen te boven kunnen komen door gecoördineerd op te treden en niemand uit te sluiten. Er is geen plaats voor populistische ideeën en nationale planning. Solidariteit, samenwerking en respect zijn essentieel voor een snel herstel, dat, wil het duurzaam zijn, lering moet trekken uit alle lessen uit het gebrek aan respect voor de ecosystemen in het verleden.

6.6. De versoepeling van de begrotingsregels zal productieve investeringen alleen ten goede komen als een van de doelstellingen opwaartse convergentie van de lidstaten met een lager inkomen is. Het is tijd om concrete maatregelen voor te stellen om te bewijzen dat Europese solidariteit daadwerkelijk bestaat in daden en niet alleen maar woorden zijn.

6.7. Kmo's zullen waarschijnlijk het hardst door deze crisis worden getroffen, aangezien zij doorgaans afhankelijk zijn van grote ondernemingen en gebrek aan liquiditeit hebben. Het is van het grootste belang dat het juiste instrument wordt gevonden om alle Europese kmo's te ondersteunen. Het EESC steunt het voornemen om kmo's te helpen bij het opschalen en het aantrekken van gekwalificeerde arbeidskrachten, bijvoorbeeld door de invoering van aandelenopties voor werknemers⁽¹³⁾.

6.8. Cruciale bedrijfstakken en sectoren moeten in kaart worden gebracht en worden ondersteund, zowel qua personeel als in termen van onderzoek, en dit moet resulteren in een Europees industriebeleid dat deze strategische sectoren beschermt tegen de markt en dat de voorzieningszekerheid van essentiële middelen als beademingsapparatuur, mondkapjes en andere producten waarborgt. Dit betekent dat steun moet worden verleend aan bedrijven die hun productiecapaciteit terughalen naar Europa, zodat de EU de controle over de productie terugkrijgt en autonoom kan opereren ten opzichte van de wereldmarkt, steeds in overeenstemming met de beginselen van een rechtvaardige ecologische transitie. De toenemende afhankelijkheid van de EU van de invoer van geneesmiddelen en werkzame farmaceutische bestanddelen kan leiden tot systemische problemen, te weten het ontstaan van geneesmiddelentekorten en gezondheidsrisico's. Dit geeft aanleiding tot ernstige bezorgdheid over de strategische autonomie van de EU.

Brussel, 16 juli 2020.

De voorzitter
van het Europees Economisch en Sociaal Comité
Luca JAHIER

⁽¹³⁾ COM(2020) 103 final.